

Vážené včelařky, vážení včelaři,

dostává se vám na obrazovku další vydání e-Věstníku. Jarní snůška se na řadě míst vydařila, včelstva se většinou díky příznivému vývoji počasí dobře rozvíjejí a při nedostatku prostoru pro plodování nastává okamžik rojení – přirozený stav, kdy se včelstva samostatně množí bez zásahu včelaře.

Nejen začátečníkům, ale tu a tam se i zkušeným praktikům nějaké to včelstvo odrojí, zejména pokud jich obsluhují větší množství. Ti však zpravidla rojení předcházejí oslabováním včelstev tvorbou oddělků.

Má-li včelstvo dobré podmínky ke svému rozvoji, má dobré podmínky k rozvoji také nechtěný parazit *Varroa destructor*, který se množí na plodu. I v okamžicích plného jara, kdy včelky spokojeně přistávají obtěžkány pylnými rousky mnoha barev a se zásobami nektaru, je třeba mít v patrnosti to, že základním předpokladem pro dobré vyzimování včelstev je jejich dobrý zdravotní stav. A předpoklady pro dobré vyzimování vznikají mezi červencem a srpnem, kdy nastává plodování k výměně generací krátkověkých včel. Právě v tuto dobu je nutné dobře znát situaci a v případě potřeby zasáhnout.

Ani pečlivě provedená povinná podzimní a zimní ošetření nedovedou zamezit tomu, aby se díky počáteční invazi v předjaří (např. z kolabujícího volně žijícího roje) nemohlo do července namnožit takové množství parazitů, kteří ohrozí další životaschopnost včelstva samotného a díky zalétávání i včelstev sousedních.

Snad již málokdo si myslí, že zavlečeného roztoče je možné se jednou pro vždy zbavit. Naopak je potřeba se naučit s roztočem žít. Proto již několik let soustavně PSNV-CZ nabádá včelaře, aby sledováním letního spadu kontrolovali zdravotní stav svých včelstev.

Díky omezené distribuci Gabonů budou pravděpodobně těžiště účinného a ke včelám i včelím produktům šetrného podletního ošetření tvořit dlouhodobé odpařovače kyseliny mravenčí.

A protože jsou indicie o tom, že v některých oblastech jsou již ve včelstvech v tuto dobu poměrně vysoké populace roztočů, je vhodné monitoring nepodceňovat. V Moderním včelaři 2/2011 vyšel na téma monitoringu krátký článek, který je přiložen (včetně hypertextových odkazů) níže.

Zajímavý příspěvek k dalšímu pokročilejšímu přístupu k dobrému zdravotnímu stavu včelstev (nejen z hlediska varroózy, ale i z hlediska dalších nemocí) přinese právě připravovaný Moderní včelař 3/2011.

Přejeme vám, aby pro vás práce ve včelách v právě probíhající hlavní sezóně byla radostí a aby přinášela uspokojení a dobrý pocit.

Lukáš Matela – jednatel PSNV-CZ
jednatel@n-vcelari.cz

Redukovaný monitoring

Prvotní funkcí Varroamonitoring systému (VMS) je včasné zjištění zvýšené úrovně napadení včelstev parazitárním roztočem *Varroa destructor* v různých lokalitách a při výskytu vysoké úrovně spadu tak varovat ostatní včelaře, aby si ověřili stav nákazy ve svých včelstvech a případně provedli ošetření.

Již zahajujeme čtvrtý rok monitoringu. Sám na sobě cítím, jak časově náročná činnost to je, má-li včelař každý týden čtyři měsíce v roce počítat spady na podložce např. deseti včelstev.

Máme již dostatek informací o dynamice vývoje populace roztoče *Varroa destructor* na to, abychom mohli zodpovědně doporučit těm, kteří nemají tolik času a příležitosti provádět kontinuální monitoring spadu, tzv. redukovaný monitoring.

Metoda spočívá ve čtyřech odečtech týdenního spadu **vždy v prvním týdnu měsíců červen, červenec, srpen a září**. Pokud bychom se všichni účastníci VMS zkoordinovali v těchto termínech, byl by tak více čitelný vývoj populace v jednotlivých oblastech ČR. Spad kleštíka se získává na podložce vložené pod zasíťované dno úlu nebo pomocí 2x zasíťované podložky Polynet. Odečet se provádí v týdenních intervalech přímo na podložce nebo smetením do flotační kapaliny a následným počítáním.

Do VMS se může zapojit každý včelař tím, že se zaregistruje na stránkách www.varroamonitoring.cz a bude tam vkládat svá data o spadu.

I takto redukovaný monitoring bezpečně ochrání vaše včelstva, pokud bude pečlivě proveden a pokud bude zamezen přístup mravenců k podložkám. Ke zdvojnásobení populace roztoče *Varroa destructor* v našich podmínkách v běžném včelstvu dochází přibližně za 16 až 20 dnů. Pokud budou spady do pěti za den, nehrozí včelstvům v následujícím měsíci nárůst populace roztoče na nebezpečnou mez. Jediným nebezpečím je nákazová situace ve vašem okolí. Pokud její úroveň dosáhne stavu, kdy dojde ke kolapsům včelstev, je nutné zahájit kontinuální sledování spadu, nebo preventivně nasadit přípravek s dlouhodobým účinkem. Naprosto zásadní nutností je zabránit prvním kolapsům a z toho pramenícímu domino efektu, často doprovázenému virózami.

Synchronizace sledování spadu v prvním týdnu každého měsíce spolu s účastníky kontinuálního sledování tak výrazně zkvalitní přehled a prognózu vývoje nákazové situace v ČR. Děkuji tímto všem obětavým zadavatelům, kteří pravidelně přispívali svými výsledky, a přeji jim, aby u tohoto zvyku zůstali.

Ing. Pavel Holub
varroosis@gmail.com

Letní školy nastavkového včelaření

Právě probíhající [Letní školy nastavkového včelaření](#) již absolvovaly 2 skupiny zájemců:

- Bálkova Lhota u Tábora (včelnice L. Nerada)
- Přebyslav u Nového Města nad Metují (včelnice M. Zeleného)

Absolventi i lektori si pochvalují výbornou atmosféru, výměnu zkušeností a také počasí dosud přálo.

Tento víkend se koná další Letní škola na Borových Ladách na včelnici M. Jůzka a o víkendu 10. – 12. 6. Letní škola ve [Lhotce u Telče](#) u Pavla Nováka.

Poslední plánovaná Letní škola v roce 2011 se koná v areálu malovaného včelína v Krušlově u Volyně, praktické ukázky budou samozřejmě předvedeny v moderních úlech.

Plán činností NN kroužku Slezan

Již jsme vás v minulosti informovali o činnosti kroužku Slezan. Připomínáme, že program je na [webu PSNV-CZ](#). Nejbližším místem setkání je včelnice přítele Vladimíra Měkýše v Dolním Benešově, a to 9. 6. 2011.

Chvála medu – tentokrát s překvapením

V sobotu 16. července proběhne na Horním hradě (okres Karlovy Vary) celodenní akce Chvála medu. Odborný program zajišťuje PSNV-CZ. Přednášku o medovině, ochutnávku medového vína a poradnu pro domácí výrobce medoviny povede Ing. Jaroslav Lstibůrek. Součástí odborného programu bude i hradní kurz VMS. Kromě tradičního setkání včelařů, prodeje včelařských potřeb, včelích produktů chystáme i malé překvapení – ražbu prvních včelařských mincí.

Srdečně zve hradní pán a PSNV-CZ

Jak mě včely proškolily

Včelařím třiapadesátým rokem a vůbec si o sobě nemyslím, že bych všechno znal a uměl. Ale přece jen jsem donedávna předpokládal, že mě jen tak něco nemůže překvapit. Mýlil jsem se.

Rojovou náladu u včel, když už k ní dojde, většinou řeším umělým odrojením, tedy tvorbou oddělků. V mateřském včelstvu pak ponechám jeden matečník, který vybírám podle velikosti, tvaru, stáří, umístění, i podle toho, jaký zájem o něj včely mají. Všechny ostatní odstráním. V posledních letech se mi někdy stalo, že právě z toho jednoho ponechaného matečníku se matička nenarodila. Letos jsem tedy u jednoho včelstva vyzkoušel jinou metodu. Ponechal jsem v něm všechny matečníky v naději, že až se první matička vylíhne, poctivě oběhne všechny plásty, a zlikviduje svoje případné konkurentky.

Podle záznamů se první matička měla vylíhnout 17. 5. Několik dnů po tomto datu se na první pohled nic nedělo, včelstvo pokračovalo v bohaté pylové i nektarové snůšce. Až najednou za týden, tedy 24. 5., se nečekaně vyrojilo. Samozřejmě, že asi tak dvoukilogramový roj se usadil u souseda v zahradě na té nejvyšší švestce. Takže dlouhý žebřík, nezbytný průklest několika větví a větviček pod rojem, a už jsem ho měl v rojáku. Ten jsem umístil pod strom do stínu. Menší rojík, který se vrátil na větev, na které předtím seděl, mi starosti nedělal. Včely na česně rojáku a kolem něho usilovně větraly a i jinak dávaly najevo, že matička je s nimi. Jenomže ten rojík na stromě se sice nezvětšoval, ale ani nezmenšoval. Už, už jsem chtěl znovu vylézt na žebřík a setřást ho do malého rojáčku, ale nechťelo se mi zbytečně riskovat na vysokém žebříku. Byla to chyba. Asi po dvou hodinách se malý rojík zvedl, několikrát zakroužil nad svým původním stanovištěm, a pak už nabral směr a přes celou obec odletěl neznámo kam.

Už nebylo na co čekat. Odnosl jsem větší zbytek roje v rojáku do chladné místnosti a večer ho náběhem vpustil do připraveného úlu. A hned jsem s potěšením viděl, jak mezi včelami pochoduje matička. V další dávce včel se objevila další matička. Vychytil jsem ji a usmrtil. Závěrem se objevila třetí matička. Nebyl jsem si jistý, jestli to není ta první, která mohla nepozorovaně přeletět. Ušetřil jsem ji a vpustil do úlu. Čekal jsem dlouho do noci, jestli se na česně objeví nějaká činnost, ale marně.

Ráno následovala opatrná prohlídka úlu. V přední části, vystlané panenskými soušemi a mezistěny, visel od stropu malý rojíček a stavěl známé srdíčko. Za okénkem v zadní, prázdné části úlu, visel větší rojek. Také on se snažil stavět. Nebylo zbylí. Našel jsem matku v přední části a zlikvidoval ji, načež jsem všechny včely natlačil do určeného prostoru. V krátkém čase jako mávnutím kouzelného proutku česno ožilo. Obsadily ho strážkyně, začaly orientační prolety včel, a k polednímu už se objevily první bohaté rousky pylu. Přilepšil jsem jim zředěným medem ve stropním krmítku.

Když to všechno shrnu, měl jsem co do činění s rojem, ve kterém svorně seděly na větvi čtyři matky. To se mi v životě nestalo. Nakonec jsem byl rád, protože ty matičky vůbec nemusely vyletět společně, ale mohly vylétat se svými družinami na pokračování.

Inu, jak říkával jeden můj dobrý známý: ve včelaření člověk nikdy není dost chytrý a někdy jsou zkušenosti na obtíž.

Jan Lebeda, Mláka